

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. XXII. Peritus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

Sanè ex misericordiæ fonte fluit monitum Ambrosij, *Offic. l. 30. vlt. ut neque monitio aspera sit, neque obiurgatio contumeliosa. & quod l. 2. c. 27. cum dolore amputetur etiam quæ putr uit pars corporis, & diu traahetur, si potest sanari medicamentis. & 24. neque urgeas iterum; & impugnes, cuius crimen deprehenderis. sed rursus eod. cap. in ipso munere neque nimiam esse remissionem conuenit, nec diram seueritatem, ne aut potestatem exercere, aut susceptum officium nequaquam implere videamur. Finit hæc ergo August. ad Marcellium Comitem c. circumcelliones. 23. q. 5. Imple Christiane Iudex p̄i patris officium; Sic succense iniquitati; ut consulere humanitati memineris; nec in peccatorum atrocitatibus exerceas voliscendi libidinem, sed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem.*

CAPVT XXII.

Peritus.

ERUDITAM Iudicem desideramus non vt percalleat numerosarum legum verba, sed sensum, animam, rationem. Ad hanc vt Lydium lapidem omnes excutiat, referat, interpretetur. Ad hunc modum Celestinus mandat Metropolitano Episcopum consecraturus, vt ab eo diligenter inquirat, an in promptu habeat legere scrutabiliter (& non transitorie) tã sacros Canones & sanctum Euangelium, quàm diuini Apostoli librum, & omnem diuinam Scripturam. *cap. 6. dist. 38.*

Vera Iuris prudentia requiritur, non sophismatibus versa, atque peruerla. Vnde Rabinius, *c. 7. dist. 37.* refert Origenem ciniphes & ranas, quibus Ægyptij sunt percussi, vanam dialecticorum garrulitatem, & sophistica argumenta intellexisse. & Hieronymus interpretatur inebriari eos sicerâ, qui sæculari abutuntur sapientia, & dialecticorum tendiculis; quæ non tam vincula, inquit, sunt appellanda, quàm phantasmata, id est, ombra quedam, & imagines, quæ cito pereunt, atque soluuntur. *c. 4. dist. 37.* & idem iterum, *c. 6. ead. dist.* Omnem vim venenorum suorum in dialectica disputatione constituunt heretici: quæ Philosophorum sententia definitur, non instruendi vim habere, sed studium destruendi. sed non in dialectica complacuit Deo saluum facere populum suum; regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis.

Vera iuris prudentia aliarum etiam scientiarum atque historiarum imprimis cognitionem aliquam inuoluit: non eam quidem perfectissimã, quam in iis, singulas profitentur, exigimus.

E

Quam-

1.
Non in
cortice
verborum,
sed in cute
iuris-pra-
dens.

2.
Non sophi-
sticæ.

3.
Cum om-
niū scien-
tiarum ad-
mini-
culis.

Quamuis enim eæ multâ sui parte nihil pertineant ad edictum prætoris, tamen inconcinna est Iuris-prudentia, & pænè rustica, si nihil aliarum artium in comitatû habeat. Vnde idem Rabinus: *Legitur, inquit, quòd præcepit Dominus filius Israel, ut exspoliarent Egyptios auro, & argento; moraliter instruens, ut siue aurum sapientia, siue argentum eloquentia apud Poetas inueniremus, in usum salutiferæ eruditionis vertamus.* Sic Moses & Daniel omni scientiâ Ægyptiorum & Chaldæorum eruditi fuerunt.

4.
*Præsertim
eloquentia*

Sed præcipuè Iurisprudentem hæ artes commendant, qui magistratum gerit, qui orare, suadere, mouere sæpè populum debet, cuius sermo comptior aliarum artium præceptis, verborum floribus, historiarum autoritatibus intertextus, mirè ad suadam facit. Non aliud modò argumentum dabo quàm quod Cæsar de se l. 3. *de bel. ciuil.* scribit, cum milites eius in Thessalia à Pompeianis fusi essent: *Hæc habitâ, inquit, oratione exercitui omni tantus incessit ex incommodo dolor, tantumque studium infamie sarciente, ut nemo aut tribuni, aut centurionis imperium desideraret, & sibi etiam quisque pænæ loco grauiores imponeret labores, simulque omnes arderent cupiditate pugnandi.* Vituperat Tac. lib. 19. *Vitellium non alloquio, exercitioque militem firmare, neque linguâ neque auribus competere.* Quare & apud Liuium l. 15. *Volumnium Appius elinguem vocat.* sed ab illo meliùs reponitur: *Quàm mallem tu à me strenuè facere, quàm abs te scire loqui didicissem.* Ideoque addit Volumnius, prouincias quas ambo administrassent testaturas, quem Resp. magis desideraret, bonum oratorem, aut meliorem Imperatorem. Optimè; sed si cum virtutibus magistratus, & Iuris, ac rerum agendarum peritia, simul gradiatur eloquentia, historiarum, aliarumque artium notitia; næ ille alterius claritudinem, qui his carebit, obumbrabit.

5.
*Et historia
vnde prudentia.*

Ex lectione historiarum præterita noscimus, futura prospicimus nam ea ex præteritis & præsentibus metienda sunt: quibus si accedat experientia, quæ dux est intelligentiæ, norma voluntatis, anima prudentiæ, quæ gignit artes, nutrit, alit, firmat, exornat; quæ velut acies in gladio, & calor naturalis in animalibus, qui per omnia membra diffunditur: ita ea facit ne artes velut mortuæ videantur. Ut visioni non sufficit oculus, sed & lumen requiritur: ita inquam experientia dux omnium artium est, & scientiarum, summum prudentiæ seminarium, sine qua nihil rectè fieri potest.

Si hæc inquam accedant Iure-consulto ad historiarum, atque

atque eloquentiæ studia profectò non aliter censebitur quàm si sponsæ speciosæ mundus muliebris additus fuerit insignis, in aures, armillæ, cymelia. Sed verò è contubernio ethicam, æconomicam, & moralem omnem philosophiam excludere non debet, sine qua vita hominis quasi citra regulam ducitur. Vnde Plutarchus: *Plerique, inquit, Reges ac Principes parum cordati statuarios imperitos imitantur, qui credunt Colossos magnos, & amplos videri, & tibus vehementer diductis, si latere distantes, & hiantes fixerint. Nam hi quoque grauitate vocis, toruitate, vultus, ac morum truculentia, fugæque consuetudinis humane maiestatem, & auctoritatem imperij sibi videntur mutuari, nihil prorsum à Colossorum signis discrepantes, qui cum foris heroicam ac diuinam quandã speciem præ se ferant, intus pleni sunt terrâ, lapide, plumbo, nisi quòd istud Colossorum pondus rectitudinem illorum stabilem & immotam seruat: At ineruditi Duces ac Principes, propterea, quòd intus malè librati sunt, sopenumerò vacillant ac subuertuntur; etenim cum basi non rectè posita sublimem substernunt potestatem, simul cum ipso pondere nutant & ad ruinam inclinantur.*

Imperiti an Iudices esse possint aut illius officij incapaces iure Romano fuerint, controuersum multi fecerunt. Illustrem eam quæstionem facit Hotoman. q. 26. & Coras. miscellan. l. 5. c. 19. & pluribus alijs allegatis. Borel. de magistr. lib. 1. cap. 8. & sanè irrefragabilis est distinctio Hotomanni, quam etiam Cuiacius amplectitur, Nouel. 82. de Iudic. vt maiores magistratus scientiam legum necessariam nõ habuerint, sed assessorem peritum, à cuius præscripto non liceret eis recedere. l. 2. in fin. D. de orig. Iur. Ideoque si per imprudentiam iudicatum esset, non magistratui, sed assessori officiebat. l. 2. D. quod quisque iuris. Pedaneis autem Iudicibus necessaria erat iurisprudencia. quæ omnia rectè comprobantur Auth. de Iudicib. & tot nullatenus cum Iurament. militares habere suas administrationes, habere & literatos; vnumquemque hoc agere debere, quod nosset. Et quamquam Alexander Imperator dicere soleret tales administrationi publicæ præficiendos, qui per se sine assessoribus Remp. gerere possent. Lamprid. in Sever. & ab eo alijsque nonnullis Imperatoribus iurisprudentiæ amantioribus Iure-consultos summis officiis admotos constat; certum tamen est plerumque præsertim in limitibus imperij, summos magistratus viris militaribus impositos. Sed neque hi omnes imperiti erant, vt nec illi quidem, de quibus in l. certi C. de Iudic. per quam vulgò imperitos admitti creditum est, vt animaduertit Coras.

6.

An imperi-
i Iudices
esse possint,

d. c. 19. in fin. ex verbis pro sui & legis scientia : quin imò summum probrum erat eorum, qui in aliquam Reip. spem adoleverent, si nec litteras nec nare scirent. quo modo & Cicero dicit turpe esse eius civitatis, in qua quis versatur, ius ignorare. & florente Rep. Romani à re militari reliquarum artium disciplinam non seiungebant. Cæsar causas in Foro oravit, commentaria quàm bellè scripsit ? quanta bella gessit ? Cicero exercitum in Cilicia duxit, historiæ & maximè orationes Liuij ad milites, & in senatu dictæ sententiæ eosdem exercituum duces, Iudices strenuos, prudentesque, & Senatores consultissimos exhibent, disciplinarum & ciuiliū simul & militaris gnaros, qui benè in Repub. suas partes egerint, & militarint non sine gloria quale nuper in Gallia exemplum Desdiguerius ab orandis Lutetiæ causis ad Martis labores, & summos honores assumptus. Sacri etiã Canones quanquam non omnium ignaros ad dignitatē quam pro reuerentia iudiciorum exigunt, admittant ; pro Apostolicis tamen Iudicibus non exactam iuris scientiam postulant. Ideo que assessorem vt delegati assumant, quatenus indigeant permittuntur. c. statutum. s. assess. de rescrip. in 6. Imò Leo X. in Conc. Lateran. si Theologi fuerint, & requirantur, iniungit, simulque vt iuxta assessoris sententiam iudicent. Sanè maiorum magistratuum partes non erant maximæ quæ in disceptatione forensium controuersiarum vertebantur ; vnde aptos vndeque in summa excellentia cum rarò inuenias, si cætera idoneis non leuiter, desit exacta iuris prudentia, suppleri ea potest per assessorem. Quem vix distingui à pedaneis Iudicibus, qui vtrique ex Iureconsultis sumebantur, est liquidum. Nouel. 60. Horum est exactam iuris præstare scientiam. Debent quippe esse periti legum, & morum ; nec enim ex vsu esset, vt aliqui Iudicum nomen gerant, & legum sint ineruditi, & in rebus gerendis nullum obtineant vltim. Nou. 8. Quid enim turpius est, inquit Cic. de orat. quàm legitimarum & ciuiliū controuersiarum cognitionem suspicere eum qui est legum & iuris ciuilis ignarus ? De his ait Iustin. s. Nou. 82. de Iud. Non enim existimauimus oportere habere Iudicum quorundam nomina, maximè legum ineruditorum, deinde neque causarum habentium experimentum. De maioribus autem Magistratibus pergit : Nostris enim administratoribus adsunt modis omnibus assessores, & ea quæ legum sunt explicantes, & occupationes adimplentes eorum, quoniam multis detenti curis, quos apud nos habent, merito iudiciorum complent partem per suorum presentiam assessorum. Ita Cicer. pro Planc. Virtus, probi-

tas, integritas in candidato, non lingua volubilitas, non iuris scientia requiri solet, ut nos in mancipiis parandis quemuis frugi hominem, si pro fabro aut textore emimus, ferre molestè solemus, si eas artes nescierit; si autem emimus ut villicum, nihil in eo nisi frugalitatem, laborem, & vigilantiam curamus: Sic populus Romanus diligit Magistratus quasi Reip. villicos, in quibus si qua præterea est ars, facile patitur; si minus, virtute eorum & innocentia contentus est. Iterum de minoribus Iustin. Illi autem neque cingulum habentes, neque nobis ministrantes, nisi potuerint per se nosse quod iustum est, sed aliunde emendicare iudicandi honestatem, quomodo non maximum vitium erit Reip. non eis ex se quod agendum sit scire lites tradere, sed sinere eos quærere alios, à quibus liceat discere, quæ ipsos in iudicando eloqui decet? & iterum c. 11. reiicit Iudices ignorantés leges & experimentum. ad eò ut si tales à partibus electi perperam iudicauerint, nolit à Iudicibus ordinariis id emendari.

Belgici mores ferè ita habent, ut in quauis ciuitate, ex prima nobilitate aliquis constituatur, penes quem sit imperium, & gladius, aut etiam minor potestas, penes colligium aliquod iurisdicendi auctoritas. Drossardus ille, Schultetus, Maior, Ballius similiue titulo gaudet, hi plerumque scabini vocantur. Sine horum decreto nihil ille statuere in quemquam potest. Horum partes sunt leges & Iustitiam tueri. Illi itaque exactioris iuris scientia non est opus, sed iis dotibus, quibus auctoritas ei constet. In iis qui Iustitiam administrare debent, omni modo eam desideramus. Quando maximè verum est quod scribit August. Ignorantia Iudicis plerumque est calamitas innocentis. & Comicus: *Homine imperito nihil iniquius.*

Sapè enim imperitus Iudex etiam nolens ob ignorantiam lædit. ea tamen imperitia non excusat, quin litem faciat suam, vel pro Religione iudicantis castigetur d. l. 2. D. quod quisque iuris. *Imperitus Iudex litem facit suam, & minas diuinas expetit.* ibi DD. Del Rio ad l. contract. D. de regul. iur. Non potest culpa vacare qui ei rei sese immiscet, quam ignorat. nemo Fabro utitur qui ædificare nesciat, nemo medicum adhibet qui morbos & remedia non norit. & in foribus est diuinus terror, Baruch c. 3. quia non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam. & Psalm. 81. (qui de Iudicibus est) mouebuntur fundamenta terræ (iura, legesque, quare ethi) ego dixi; dii estis, & filij excelsi omnes; (tamen) vos sicut homines moriemini (morte secundâ) & sicut vnus de principibus cadetis. de principibus tenebrarum. & Sap. 6. quoniam cum essetis ministri regni illius, non rectè iudicastis, nec custodistis legem Iustitiæ, neque secundum

voluntatem Dei ambulastis. Horrendè & citò apparebit; quoniam Iudicium durissimum his, qui præsumunt, fiet. Conformiter Leo ad cler. Const. c. si in laicis 38. d. Si in laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in iis qui præsumunt, nec excusatione digna est aut venia? Quare Osee c. 4. Quia tu scientiam repulisti repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Alibi dixi sacerdotes iustitiæ esse Iudices. non malè Socrates malum vnicum inscitiam, bonum vnicum scientiam statuit. quippe solus sapiens iustè iudicat populum suum. Eccles. c. 10. Vnde deductum illud Horatij;

Ad summum sapiens vno minor est Ioue, diues,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum.

9. In Ecclesiasticis porrò Iudicibus qui matrimoniales causas, adeoque similes arduas habent tractandas, eos dumtaxat admittit Alex. III. in c. 1. x. de consang. & affinit. qui sunt discreti, & statuta Canonum non ignorant. Eminens autem omninò scientia non requiritur ab Innocentio III. in c. cum nobis olim x. de elect. sed tamen conueniens. præsertim quam experimenta causarum probauerunt. d. Auth. de Iud. in princ. & qui negotiis cognoscendis, & iuri ad causam nato examinando adhuc se dedant, & semper ad se spectare putent monitum Vatis Regij Psal. 2. Erudimini qui iudicatis terram.

Ecclesiasticus nec impericus admittitur, nec emittitur doctus exigitur.

C A P V T XXIII.

Diligens.

1. Index diligens sit.

AD officium Iudicis pertinet lites diminuere. l. 26. D. si certum petatur. Non parum ad id facit, si iter ingrediat quod indicat Deut. c. 13. Quere sollicitè & diligenter, rei veritate perspecta, si inueneris certum esse quod dicitur, & abominationem opere perpetrata, statim percuties. 2. Par. 19. Quodcumque iudicaueritis, in vos redundabit, sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Quòd si Labeo in facto requirit non curiosissimum, neque diligentissimum hominem; sed eum qui rem diligenter inquirendo notam habere possit. l. 9. d. facti D. de Iur. & facti ignor. tametsi facta aliena plerumq; ad nos pertineant, eorumque ignorantia obesse non solet, procul dubio maiorem exigit in cognoscenda causæ veritatè, in eo qui de ea iudicare debet. Marcianus iuris ciuilibus præter veterè & bene fundatam peritiam, anxie diligens laudatur in l. 17. D. de Iur. patron. iustissimos & vigilantissimos Iudices laudat l. 3. C. de off. reët. prou.

2. Et expediens.

D. Ber-